

Zahraniční politika Čínské lidové republiky

Politická stabilita vs nacionalistické ambice?

Čínské vedení a jeho politické priority po konci studené války

- Od konce studené války v Číně dochází k přesunu politické moci z rukou 2. generace politických vůdců (Teng Siao-pching) na 3. generaci (Tiang Ce-min) a na počátku 21. století na 4. generaci (Chu Ťin-tchao aj.) a později na pátou generaci (Si Ťin-pching, Li Kche-čchiang)
- Příslušníci 3. a 4. generace se celkově zdají být pragmatičtějšími, ideologicky méně rigidními a politicky kompetentnějšími. Současně jsou nepřilíš charismatičtí a jen málo z nich má za sebou historické zkušenosti předcházejících generací (platí především pro příslušníky IV. a V. generace).
- Posun ke kolektivnímu vedení země po smrti Teng Siao-pchinga.
- Po roce 1992 panuje mezi čínským vedením široký konsensus v otázkách zahraniční a bezpečnostní politiky.
- Spory, které vyvstaly, se primárně týkaly toho, jakým způsobem by měla Čína v jednotlivých situacích postupovat, a odrážejí především rozdílné byrokratické a institucionální zájmy, osobní preference a animozity jednotlivých čínských představitelů. Nevedly ale k frakcionářství typickému pro Maovu éru.

Přežití režimu jako primární cíl politického vedení ČLR

- Po konci studené války (a přinejmenším od konce Maovy éry) zůstává politika čínského politického vedení podřízena primárnímu cíli - politickému přežití čínského komunistického režimu.
- Politické přežití režimu má být zajištěno:
 - *1) Udržením celkové sociopolitické a socioekonomické stability a statusu quo.*
 - *2) Zachováním monopolu Čínské komunistické strany (CCP) na politickou moc.*
 - *3) Zajištěním efektivní a racionální vlády v zemi.*

Vnímání mezinárodního prostředí a role Číny v mezinárodních vztazích po konci studené války

- Po velkou část 90. let byli čínští představitelé přesvědčeni, že se svět stává multipolární, s jedinou existující supervelmocí v podobě USA, jejichž schopnost prosadit svůj vliv postupně slábne.
- Na přelomu tisíciletí došlo k přehodnocení tohoto pohledu. Převažuje názor, že v blízké budoucnosti zůstane mezinárodní systém unipolární a USA budou mít větší vliv, než Čína původně předpokládala.
- Myšlení části čínských politických představitelů zůstalo i po konci studené války pod vlivem tradiční marxisticko-leninské ideologie. Střet čínských komunistických a západních kapitalistických (především amerických) hodnot, v němž je Čína podle těchto představitelů v defenzivě.
- Častější než ideologické vnímání světa se zdá být přístup, který klade důraz na primárního protivníka Číny v mezinárodních vztazích, nadhodnocuje hrozby, jimž je Čína vystavena a klade důraz na získání prostředků, jimiž by Čína těmto hrozbám mohla čelit.
- Pokud jde o roli Číny v mezinárodním prostředí, čínští vůdci předpokládali, že vzhledem ke své zaneprázdňenosti procesem modernizace a potřebou zachování politické stability bude Čína spíše reagovat na zahraničně politický vývoj, než že by byla jeho iniciátorem.
- Postupně došlo k určitému přehodnocení tohoto postoje - potřeba posílit velmocenské postavení a zvýšit mezinárodní prestiž Číny aktivnějším mezinárodním chováním podpořeným v případě nutnosti hrozbou použití síly.

Vnímání role USA

- Velmi ambivalentní vztah k USA.
- Jako jediná supervelmoc a hegemon mezinárodního systému jsou USA pro Čínu současně partnerem, konkurentem, ale i protivníkem.
- Silný americký vliv nemusí být vždy prospěšný čínským strategickým zájmům. Obavy z expanze a posilování amerických vojenských aliancí v Asii (zejména z oživení americko-japonského spojení).
- Potřeba sledovat vůči USA takovou politiku, která by ochránila čínské ekonomické zájmy ale současně vzdorovat „vojensko-politické dominanci“ USA v regionu.
- Současně ale mezi čínskými politickými představiteli převažuje názor, že si Čína zatím nemůže dovolit stát v přímé opozici k USA.
- Konzistentní snaha posílit vliv Čína na úkor USA v oblastech, kde USA vnímají své zájmy jako druhořadé (zejména jihovýchodní Asie).
- Peking současně vnímá, že v celé řadě otázek (boj proti terorismu a obchodu s drogami, zachování regionální stability, podpora ekonomického rozvoje aj.) má Čína s USA řadu společných zájmů a nejvíce získá právě prostřednictvím spolupráce s USA.

Čínské cíle v mezinárodním prostředí

- 1) Zabránit nezávislosti Taiwanu - dlouhodobým cílem čínské politiky je dosáhnout sjednocení ostrova s pevninskou Čínou, avšak ve sledovaném období se Peking primárně soustředil na to, aby Taiwanu zabránil v získání nezávislosti.
- 2) Udržet ekonomický růst země a pokračovat v celkovém procesu socioekonomické modernizace a vyrovnat se s jejich důsledky.
- 3) Posílení vojenských kapacit Číny - od 90. let čínské vedení přisoudilo vojenské modernizaci větší prioritu, než tomu bylo v minulosti. Přednost má kvalita před kvantitou - primárním cílem modernizace je udržení kredibility čínského strategického arzenálu a modernizace čínského vojenského námořnictva a letectva.
- 4) Čína se má stát klíčovou velmocí v regionu.
- 5) Posílení globálního vlivu Číny.

Potřeba udržení ekonomického růstu, procesu modernizace a zvládnutí jejich důsledků.

- Čína se přiklonila k politice ekonomické liberalizace a orientovala svou politiku na to, aby se stala exportní ekonomikou.
- V oblasti zahraničního obchodu jsou pro Čínou v 90. letech prvořadými cíli:
 - a) Členství ve WTO.
 - b) zachování doložky nejvyšších výhod v obchodu s USA a vyvarování se toho, aby USA uvalily na obchod s Čínou ekonomické sankce.
- Potřeba přilákat do země cizí investice, avšak za takových podmínek, které zabrání cizím zemím získat vliv na čínskou ekonomiku a umožní politickému vedení země kontrolovat sociální dopady vstupu cizích investorů do země.
- Použití síly v těch případech, kdy hrozí ohrožení politické stability země.

Získání klíčového postavení v regionu

- Cílem Číny je udržení regionální stability, ovšem takové, která vyhovuje Číně. Kromě potřeby zabránit Taiwanu v získání nezávislosti je čínským cílem především:
 - 1) Čelit rostoucí vojenské spolupráci Japonska s USA a zabránit znovuoživení japonského „militarismu“. Současně ale rozvíjet ekonomické vztahy s Japonskem.
 - 2) Potřeba udržení stability na Korejském poloostrově a rozvíjení vztahů s Jižní Koreou, aniž by to ale mělo dopad na čínské vztahy s KLDR.
 - 3) Zabránit vývoji a rozmístění systémů protiraketové obrany (především v regionu).
 - 4) Hájit své teritoriální zájmy v Jihočínském a Východočínském moři.
 - 5) Podporovat čínské ekonomické zájmy skrze bilaterální i multilaterální mechanismy, posilovat čínský politický vliv v regionu.

Vliv masakru na náměstí Tchien-an-men na čínskou zahraniční politiku v letech 1989-1992

- A) Spory uvnitř čínského politického vedení o budoucím směřování Číny.
- Levice uvnitř Čínské komunistické strany kritizuje Teng Siao-pchinga za příliš rychlé tempo reforem a útočila na USA, které podle jejího názoru usilovaly o subverzi socialistických společností.
- Podle čínské levice mělo čínské vedení zahájit boj proti „nové buržoazní třídě“, zatímco na mezinárodním poli měla Čína kritizovat „chyby“ sovětských komunistů a sledovat kontrarevoluční strategie namířené proti subverzivní politice USA.
- Teng Siao-pching tyto názory odmítá - s konečnou platností získal podporu pro další pokračování reforem (včetně další otevírání se světu) v roce 1992.
- Během této doby také upevnil postavení svého vybraného nástupce Ťiang Ce-mina.
- B) Snaha Číny o vymanění se z částečné politické izolace, v níž se země po masakru ocitla.

Čínské úsilí o ukončení politické izolace země (1989-1991)

- Čínské vedení zpočátku špatně odhadlo dopad masakru na mezinárodní postavení Číny a vztahy s ostatními státy.
- Poměrně rychle ale došlo k přehodnocení této politiky - čínští představitelé došli k závěru, že Čína se musí na mezinárodním poli chovat odpovědněji a opatrněji.
- Čína si uvědomila, že postoje většiny asijských států vůči ní jsou vstřícnější než postoje Evropy a USA - snaha toho využít k prolomení čínské diplomatické izolace.
- Primárními cíli nové čínské asijské politiky jsou nejdříve státy jihovýchodní Asie a Japonsko, později pak zejména také Jižní Korea, Rusko a státy Střední Asie (důležitou roli sehrála zejména proměna čínské politiky vůči Mongolsku).
- Čína v této souvislosti konečně docenila význam ekonomické diplomacie.
- Do konce roku 1990 se pak Číně podařilo prolomit do té doby přetrvávající politickou izolaci ze strany západních zemí.

Hlavní rysy čínské zahraniční politiky po roce 1993

- 1) V ekonomické dimenzi pokračuje otevírání se Číny světu.
- 2) Zásadní význam Tchajwanské otázky a dalších témat ohrožujících „politické přežití komunistického režimu“ v čínské zahraniční politice.
- 3) Politika prosazování národních zájmů.
- 4) Ambivalentní vztah a politika vůči USA.

Ekonomické otevírání se Číny světu

- Ve sledovaném období došlo k zásadnímu posunu v integraci Číny do světové ekonomiky.
- Úspěšná snaha Číny stát se exportní ekonomikou a celkový zásadní růst čínského obchodu se světem (ve 2. polovině roku 2006 už se Čína stala 2. největším světovým exportérem).
- Velmi důležitý byl pro Čínu v tomto ohledu vstup do WTO a do té doby udržení platnosti doložky nejvyšších výhod v obchodě s USA (k jeho dosažení je Čína ochotná k řadě ústupků ve vztazích s ostatními zeměmi).
- V roce 2004 už je Čína 4. největší obchodní velmocí na světě (pokud počítáme EU jako celek).
- Ve snaze o udržení pro svůj export příznivého mezinárodního prostředí byla Čína ochotná přikročit k odstranění mnoha obchodních bariér bránících vstupu zahraničního zboží na čínský trh.
- Průměrná výše čínského cla klesla z 40% (1992) těsně pod hranici 20% (1999). Vstup do WTO přinesl další snížení - v období 2004-2005 to bylo 9,4% pro průmyslové výrobky a 14,5% pro zemědělské produkty.
- Došlo také k výraznému otevření se Číny cizím zahraničním investicím, které se staly jedním ze základních motorů čínského zahraničního růstu (v letech 1990-2002 do Číny přišly přímé zahraniční investice ve výši 330 miliard USD).

Zásadní význam Tchajwanské otázky v čínské zahraniční politice

- Její význam dokládá již skutečnost, že v éře po Teng Siao-pchingovi soustředil do svých rukou rozhodování o čínské politice vůči Tchajwanu Ťiang Ce-min.
- Dlouhodobou čínskou politikou byla snaha přimět představitele Taiwanu k navázání kontaktů na nejvyšší politické úrovni a k zahájení jednání.
- Výchozí podmínkou těchto jednání ovšem mělo být respektování principu „jedné Číny“ jako výchozího bodu.
- V 80. letech a v první polovině 90. letech ještě Peking věřil v možnost rychlého politického sjednocení Taiwanu s Čínou.
- Jeho strategie je proto zaměřena na dosažení dvou strategických cílů:
 - a) zachovat možnost politického sjednocení Tchaj-wanu s pevninskou Čínou.
 - b) donutit Taiwan usednout k jednacímu stolu.
- Vyvrcholením této politiky se stala **Ťiang Ce-minova iniciativa** z roku 1994 (osmibodový návrh na mírové řešení tchajwanské otázky znovusjednocením ostrova s Čínou).
- Vzestup tchajwanského nacionalismu a hnutí za nezávislost vedl Čínu k přijetí politiky, jejímž hlavním cílem mělo být v krátkodobé perspektivě zabránit Taiwanu ve vyhlášení nezávislosti. Za tímto účelem Čína využívá hrozby vojenskou silou a ekonomické diplomacie.
- Po roce 2000 přehodnocení politiky - Čína se opět snaží o smířlivější přístup a sleduje politiku navázání tří druhů vzájemných vazeb (rozvoj vzájemného obchodu, zavedení přímého námořního a přímého leteckého spojení s Taiwanem).

Teoretické přístupy k čínské moci

- „China-threat theory“
 - J. Mearsheimer, A. Friedberg
 - Anarchický mezinárodní systém, státy usilují o zajištění bezpečnosti = moc.
- „Gulliver strategy“
 - J. Nye – R. Keohane (teorie komplexní interdependence), R. Sutter,
 - Ekonomické a společenské kontakty – provázání státních zájmů
 - vzájemná závislost
- „Asia's past will be Asia's future“
 - D. Kang
 - Kultura, identita – státy nebudou balancovat proti Číně, ale zvolí strategii „bandwagoning“

„Core interests“ v čínské zahraniční politice

- Životně důležité otázky – oblasti, ve kterých Čína nebude dělat kompromisy;
- Definice:
 - - *bezpečnost státu a režimu;*
 - - *suverenita a teritoriální integrita;*
 - - *ekonomický a společenský rozvoj;*
- Kontroverze ohledně oblasti jihočínského moře;

Iniciativa pásu a cesty („nová hedvábná cesta“)

- K jejímu představení došlo v roce 2013.
- Cílem této čínské iniciativy má být vybudování integrovaného souboru pozemních a námořních ekonomických koridorů propojujících státy Eurasie s Čínou.
- Iniciativa má přispět k ekonomickému rozvoji zúčastněných států a současně podpořit růst čínské ekonomiky a posílit globální postavení Číny.
- Důraz je kladený na rozvoj infrastruktury a konektivity, většina dosud oznámených projektů se zaměřuje na budování dopravní infrastruktury, vylepšení výrobních kapacit a zjednodušení pohybu zboží, kapitálu, surovin a energetických komodit.
- Iniciativa se rychle stala jednou z priorit současného čínského vedení a klíčovou součástí čínské zahraniční politiky.
- Jde o velmi ambiciózní projekt, který by se mohl týkat až 60 států a jen doposud čínská vláda v souvislosti s touto iniciativou oznámila projekty v celkové hodnotě 900 miliard USD.
- Iniciativa zatím nicméně nemá zcela jasné geografické či tematické vymezení a dosavadní praxe ukazuje, že pod rámec iniciativy jsou řazeny veškeré projekty, již probíhající či plánované, které nějakým způsobem rozvíjejí spolupráci mezi Čínou a daným regionem.
- Iniciativu tak lze chápat spíše jako zastřešující dlouhodobý koncept, který harmonizuje a synchronizuje jednotlivé projekty a politiky probíhající v regionu pod jednotný rámec.

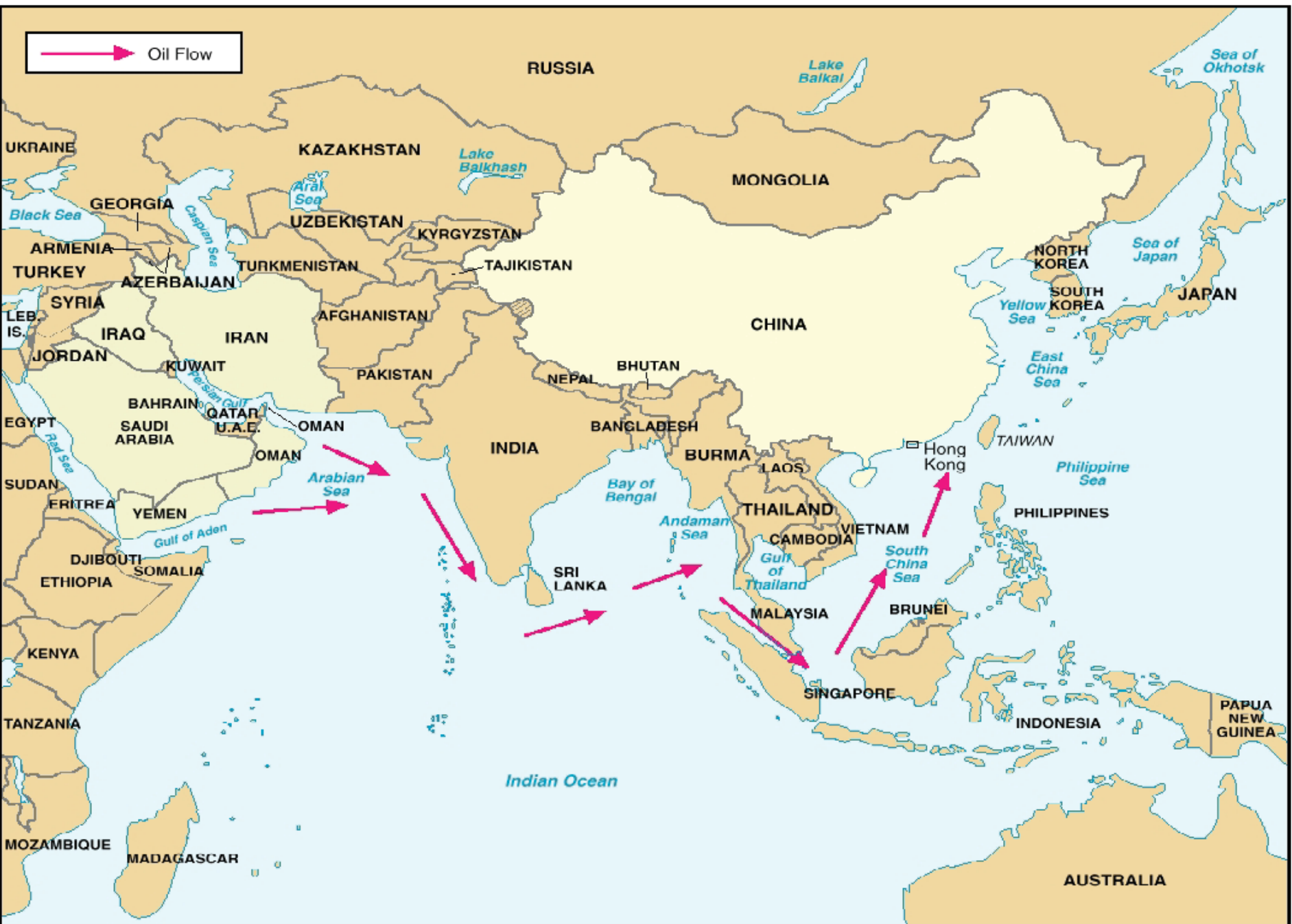
Motivy vzniku iniciativy

- Ačkoliv je obvykle interpretována jako zásadní zahraničněpolitická iniciativa, z jejím uvedením je snaha vyřešit řadu vnitropolitických problémů a pozvednout domácí čínskou ekonomiku.
- Iniciativa má prominentní místo v čínské ekonomické strategii, jejímž cílem je udržení tempa ekonomického růstu a nastavení dlouhodobě udržitelného růstu. Iniciativa má usnadnit přechod Číny na nový ekonomický model nastartováním rozvoje nových území, využitím části nadbytečných výrobních kapacit čínských firem a rozvojem zaostalých čínských pohraničních regionů.
- Pokud jde o mezinárodní motivy, jádrem iniciativy je vybudování a posílení spolupráce se státy podél její trasy a vytvoření sítě komplexních ekonomických a politických vztahů mezi členy iniciativy.
- Dosavadní aktivity Číny naznačují, že Čína v rámci iniciativy formuje „zónu strategické závislosti“, která ji staví do pozice dominantního partnera vůči ostatním členům iniciativy.
- Iniciativa má rovněž posílit energetickou bezpečnost Číny, posílit její finanční sílu a z bezpečnostního hlediska pomoci vytvořit určitou formu nárazníkového pásma kolem čínských hranic.

CHINA ETHNOLINGUISTIC GROUPS

Oil Flow

RUSSIA
UKRAINE
KAZAKHSTAN
MONGOLIA
GEORGIA
ARMENIA
TURKEY
SYRIA
AZERBAIJAN
UZBEKISTAN
KYRGYZSTAN
TAJIKISTAN
AFGHANISTAN
CHINA
NORTH KOREA
SOUTH KOREA
JAPAN
LEB. IS.
IRAQ
IRAN
PAKISTAN
NEPAL
BHUTAN
INDIA
BANGLADESH
BURMA
LAOS
THAILAND
CAMBODIA
VIETNAM
SRI LANKA
MALAYSIA
BRUNEI
SINGAPORE
INDONESIA
PAPUA NEW GUINEA
AUSTRALIA
JORDAN
BAHRAIN
QATAR
U.A.E.
OMAN
OMAN
EGYPT
SAUDI ARABIA
SUDAN
ERITREA
YEMEN
DJIBOUTI
SOMALIA
ETHIOPIA
KENYA
TANZANIA
MOZAMBIQUE
MADAGASCAR
TAIWAN
PHILIPPINES
PHILIPPINE SEA
SEA OF OKHOTSK
SEA OF JAPAN
YELLOW SEA
EAST CHINA SEA
SOUTH CHINA SEA
GULF OF ADEN
ARABIAN SEA
BAY OF BENGAL
ANDAMAN SEA
GULF OF THAILAND
BLACK SEA
CASPIAN SEA
ARAL SEA
LAKE BAIKAL
LAKE BALKHASH

Mongolia

North Korea

Japan

South Korea

East China Sea

Pacific Ocean

China

Taiwan

First Island Chain

Second Island Chain

Guam

Laos

South China Sea

Philippine Sea

Thailand

Vietnam

Philippines

Palau

Cambodia

Malaysia

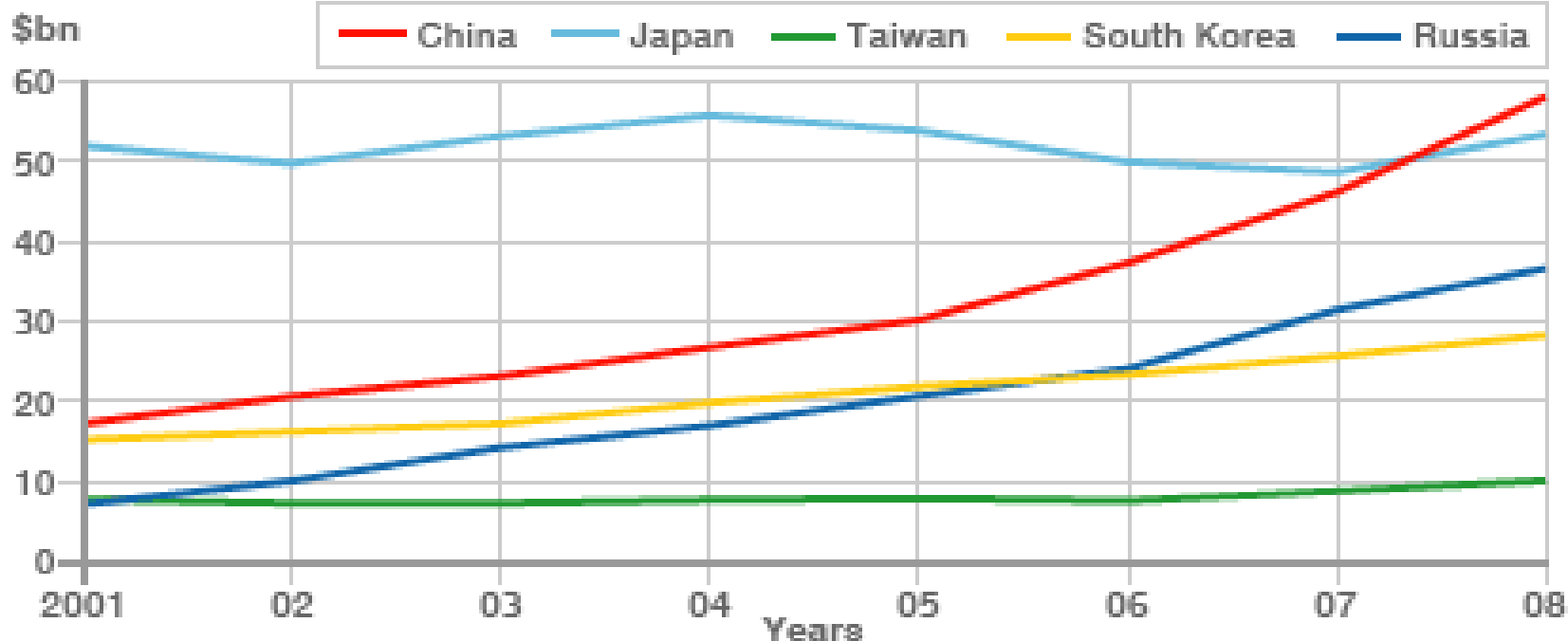
Indonesia

“String of Pearls” ²¹

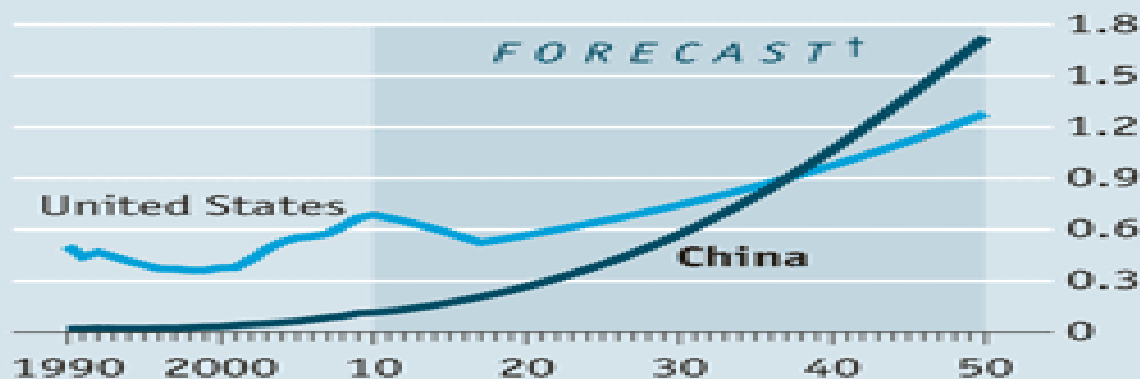
Chinese political influence or military presence astride oil routes.

DEFENCE SPENDING: REGIONAL VIEW

Outflying the eagle

Military spending, \$trn*

*2009 prices

†Based on US GDP growth of 2.7% a year and military spending slowing to 3% of GDP, and gradually slowing Chinese GDP growth with military spending of 2.1% of GDP

Sources:
IMF; SIPRI;
The Economist

n Group

CONFUCIUS INSTITUTES IN THE WORLD • 孔子学院世界分布图

